

Elit Güreşçilerin Doping ve Ergojenik Yardım Hakkındaki Bilgi ve Kullanma Düzeylerinin İncelenmesi

Yahya YILDIRIM¹, Süleyman ŞAHİN²

¹Bursa Teknik Üniversitesi, Bursa.

²Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 16.09.2019

Kabul Tarihi: 08.11.2019

DOI: 10.25307/jssr.620393

Online Yayın Tarihi: 31.12.2019

Öz

Çalışmanın amacı; Türkiye Serbest, Greko-Romen ve kadın Milli Takım güreşçilerinin doping ve ergojenik yardım hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumlarının incelenmesidir. Araştırmaya 2019 yılında milli takım kamplarında yer alan 47 Serbest stil, 52 Greko-Romen stil ve 24 kadın olmak üzere toplam 123 elit güreşçi gönüllü olarak katılmışlardır. Çalışmaya katılan sporcuların yaş ortalamalarının 22,94±3,44 yıl olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada Eröz (2007) tarafından geliştirilen, doping maddeleri ve ergojenik yardımcıları hakkındaki anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 24 paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistik olarak frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Doping bilgi düzeyleri ve tutumları ile eğitim düzeyi ve spor yaşı arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. İstatistiksel işlemlerin yorumlanmasında anlamlılık düzeyi için $p < 0,05$ kabul edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında, güreşçilerin öncelikli olarak “iyi bir yaşam standardına ulaşmak için doping kullanımını tercih ettikleri” görüşünde oldukları, doping hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve dopingin sağlığa büyük zararlarının olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Yine katılımcıların çoğunluğunun dopingin haksız rekabete yol açtığı düşüncesine katıldıkları, doping kullanımının serbest bırakılmasına ve yakalanmadığı sürece doping kullanımını fikrine katılmadıkları belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların çoğunluğunun antrenörünün verdiği ilaçların içeriğini bilmeden kullanmadığı görülmüştür. Tüm bunların yanında güreşçilerin eğitim düzeyleri yükseldikçe, doping hakkındaki bilgi düzeylerinin azaldığı ve dopingin sağlığa büyük zararlarının olmadığı yönündeki düşüncelerinin arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca güreşçilerin eğitim düzeyleri yükseldikçe, sporda doping kullanımının serbest bırakılmaması gerektiği ve dopingin sporcular, antrenörler ve idareciler tarafından yeterince iyi bilinmediği düşüncesinde oldukları belirlenmiştir. Güreşçilerin spor yaşları arttıkça, “sporda başarı için her yolu denemekten” kaçındıkları ve dopingin sporcular, antrenörler ve idareciler tarafından yeterince iyi bilinmediği düşüncesinde oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güreş, Doping, Ergojenik Yardım.

Research of Knowledge and Use Levels of Elite Wrestlers About Doping and Ergogenic Aids

Abstract

The aim of the study is to investigate the knowledge levels and opinions of Turkish freestyle, Greco-Roman and female national team wrestlers about doping and ergogenic aids. A total of 123 elite wrestlers participated in the study voluntarily in 2019, including 47 freestyle, 52 Greco-Roman and 24 women in national team camps. The mean age of the participants was 22,94 ± 3,44 years. In this study, a questionnaire about doping agents and ergogenic aids developed by Eröz (2007) was used. SPSS 24 package program was used to analyze the data. Frequency and percentage values are given as descriptive statistics. Pearson correlation analysis was performed to determine the relationship between doping knowledge levels and opinions, education level and sport age. $p < 0.05$ was accepted as the level of significance in the interpretation of statistical procedures. In the light of the findings, it is seen that the wrestlers are primarily of the opinion that “athletes prefer to use doping to reach a good standard of living”, they do not have enough information about doping, and that doping has great harm to health. It was also determined that the majority of the participants agreed that doping caused unfair competition, they did not agree with the release of doping use and the idea of using doping unless I was caught. In addition, it was seen that the majority of the participants did not use the drugs given by their trainer without knowing the contents. In addition to these, it was found that as the education level of the wrestlers increased, their knowledge about doping decreased and the thoughts that doping did not have great health damages increased. In addition, as the training level of wrestlers increased, it was determined that the use of doping in sports should not be released and that doping was not well known by athletes, coaches and administrators. It was found that as the age of the wrestlers increased, they avoid trying every way to success in sports and think that doping is not well known by athletes, coaches and administrators.

Keywords: Wrestling, Doping, Ergogenic Aids.

* Sorumlu yazar: Yahya YILDIRIM, E-posta: yahya.yildirim@btu.edu.tr

GİRİŞ

Günümüzde spor toplumun farklı kesimleri için farklı anlamlar ifade edebilmektedir. Seyredenler için estetik bir kavram, bahisçiler için bir bahis alanı, uygulayanlar için ise kimi zaman sağlıklı yaşam aracı, kimi zaman da para kazanma ve hayatı idame aracı olarak görülebilmektedir. Özellikle sporu meslek olarak yapan bireyler için başarılı olmak kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Bu bireyler başarılı olabilmek için etik dışı davranışları, sağlığını tehdit eden unsurları dikkate almadan çeşitli yöntemlere başvurmaktadırlar. Bu yöntemlerin başında da doping gelmektedir (Dallı, Işıkdemir ve Bingöl, 2014). Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) tarafından yapılan tanıma göre, doping bir sporcunun vücuduna ait örnekte; sportif performans artırıcı veya sağlığı tehdit eden ya da spor ruhuna aykırı olan herhangi bir madde veya yöntemin bulunması ya da kullanılması veya kullanıldığına dair bir kanıtla rastlanmasıdır (Yücesir, 2004).

Doping kullanımına bağlı ortaya çıkan olumsuzlukların birçok sporcu tarafından bilindiği kabul edilmektedir. Buna rağmen, doping kullanımında ısrar edilmesi, rekorların ve galibiyetlerin dayanılmaz cazibesini, sporun giderek ticarileşmesini ve doping ile profesyonellik arasında gitgide artan sıkı bir ilişkinin olduğunu düşündürmektedir. Takımın ligdeki konumu, forma aşkı, bilgisizlik, antrenman tembelliği veya müsabakaya hazırlanma eksikliği sporcuların başarıya daha çabuk ulaşabilmek için çeşitli arayışlara girmelerine dolayısıyla dopinge olan ilginin artmasına neden olmaktadır (Bayram, Bayraktar, Tozoğlu ve Doğar, 2017; Eröz, 2007). Doping'in kısa sürede birçok motorik özelliği olumlu etkilediği bilinmekle beraber, uzun süre ve yüksek dozlarda kullanıldığında geriye dönüşü olmayan karaciğer bozuklukları, tümörler, deri dökülmeleri, kadınlarda kılınma ve psikolojik kişilik bozuklukları gibi yan etkilerine de rastlanmaktadır (Gençtürk, Çolakoğlu ve Demirel, 2009; Güler, Gökdemir ve Günay, 2004).

Bazı vitamin, mineral, aminoasit, bitki ve metabolit gibi maddeler ya da yöntemler ergojenik yardımcıları olarak nitelendirilirler. Ergojenik yardımcıları, sporcular tarafından optimal enerji sağlama, enerji sistemlerinin dengesi ve kas dokusunun gelişimi gibi amaçlarla ek besin olarak kullanılmaktadırlar, doping sınıfına girmemektedirler. Yüksek yoğunlukta ve sıklıkta antrenman yapan sporcular enerji düşüklüğü ve bitkinlikten şikâyetçi olurlar, bu durumdan kurtulmak için enerji içecekleri ya da bazı ergojenik maddeler onlara cazip gelebilmektedir (Bayram vd., 2017; Bonci, 2002; Kürkcü, Can ve Durukan, 2009). Doping yapan maddelerin sınıflandırılması stimülanlar (uyarıcılar), narkotik analjezikler, anabolik steroid'ler, beta bloke'ler, diüretik'ler, (idrara söktürücü) Peptid hormonlar ve analoglarıdır (Dallı vd., 2014). Günümüzde uygulanan ilginç bir yöntem de dopingi doping ile gizlemektir. İlaçların vücuttan atılmasını hızlandıran veya doping maddelerinin tespit edilmesini zorlaştıran maddelere maskeleyici (silici) ajan denilmektedir. Diüretik, epitestosteron, probenesid ve plazma genişletici (örneğin hidroksetil, nişasta) gibi maddeler maskeleyici ajan grubunda yer almaktadırlar ve kullanımları yasaklanmıştır (Ünal ve Durisehvar, 2003).

Güreş sporu aerobik ve anaerobik dayanıklılık, güç, kuvvet, esneklik, sürat, çabukluk, denge, reaksiyon ve strateji gibi üst düzey sportif performans ve kontrol gerektirmektedir (Yıldırım, Arabacı, Topcu ve Vardar, 2019; Yoon, 2002). Bu nedenle güreşçilerin yasaklı maddeleri kullanma olasılıklarının yüksek olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın amacı; Türkiye Serbest,

Greko-Romen ve kadın Milli Takım güreşçilerinin doping ve ergojenik yardım hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumlarının incelenmesidir.

METOT

Araştırma Modeli

Araştırma modeli olarak, Türk Milli Takım güreşçilerinin doping ve ergojenik yardım hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumlarını belirlemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli seçilmiştir.

Araştırma Grubu

Araştırmaya 2019 yılında Türk Milli Takımı'nı temsil edecek olan A milli takım kamplarında yer alan 47 Serbest stil, 52 Greko-Romen stil ve 24 kadın olmak üzere toplam 123 elit güreşçi gönüllü olarak katılmışlardır. Çalışmaya katılan sporcuların yaş ortalamalarının $22,94 \pm 3,44$ yıl olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya başlamadan önce Türkiye Güreş Federasyonu'ndan gerekli izinler alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama sürecinde kişisel bilgiler formu ve sporcuların doping maddeleri ve ergojenik yardımcıları hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumlarına ilişkin Eröz (2007) tarafından oluşturulan anket formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda bireylerin yaş, cinsiyet, güreş stili, eğitim düzeyi ve antrenman yaşı ile ilgili sorular sorulmuştur. Anket formunda ise sporcuların doping ve ergojenik yardım hakkındaki bilgi düzeylerinin ve tutumlarının belirlenmesine yönelik 5 ayrı bölümden oluşan ve 48 madde bulunmaktadır. Ankette; sporda doping kullanımının tercih edilme nedenleri ile ilgili 8 madde, sporda doping ve kullanılan doping (yasaklı madde) çeşitleri hakkındaki bilgi düzeyleri ile ilgili 11 madde, sporda doping kullanım konusundaki görüşleri ile ilgili 11 madde, sporcuyu dopinge yönlendirmeye sebep olan etkenlerin derecesi ile ilgili 7 madde ve sporcuların ergojenik yardım hakkındaki bilgi ve kullanma düzeyleri ile ilgili 11 madde yer almaktadır. Eröz (2007) tarafından oluşturulan ankette 5'li likert tipi cevap türü uygulanmışken, bu çalışmada 3'lü cevap türü (katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum) kullanılmıştır.

Anket formunun geçerlilik güvenilirlik çalışması Eröz (2007) tarafından yapılmış, alfa düzeyinin 0,05 olarak kabul edildiği güvenilirlik testi sonucunda, anketin 0,797 düzeyinde güvenilir olduğu görülmüştür. Bu çalışmada ise yapılan Cronbach's Alpha analizinde anket 0,935 düzeyinde güvenilir olarak bulunmuştur. Anketler güreş milli takım kamplarının yapıldığı merkezlere gidilerek (ankete katılacak olan gönüllü sporculara toplantı salonlarında gerekli açıklamalar yapılarak) uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 24 paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistik olarak frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Doping bilgi düzeyleri ve görüşleri ile eğitim düzeyi ve spor yaşı arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. İstatistiksel işlemlerin yorumlanmasında anlamlılık düzeyi için $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1’de çalışmaya katılan güreşçilerin cinsiyet, güreş stili, eğitim düzeyi ve spor yaşı frekans ve yüzde değerleri verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet, güreş stili, eğitim düzeyi ve spor yaşı frekans ve yüzde değerleri

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	99	80.5
	Kadın	24	19.5
	Toplam	123	100.0
Güreş Stili	Serbest stil	47	38.2
	Grekoromen stil	52	42.3
	Kadın serbest stil	24	19.5
	Toplam	123	100.0
Eğitim Düzeyi	Lise	10	8.1
	Üniversite	92	74.8
	Yüksek lisans	21	17.1
	Toplam	123	100.0
Antrenman Yaşı	4-7 yıl	10	8.1
	8-11 yıl	46	37.4
	12-15 yıl	51	41.5
	16-19 yıl	8	6.5
	20 yıl ve üzeri	8	6.5
	Toplam	123	100.0

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan 123 elit güreşçinin 99’unun (% 80,5) erkek, 24’ünün (% 19,5) kadın olduğu; 47’sinin (% 38,2) serbest stilde, 52’sinin (% 42,3) grekoromen stilde, 24’ünün (% 19,5) kadın serbest stilde olduğu; 10’unun (% 8,1) lise mezunu, 92’sinin (% 74,8) üniversite mezunu, 21’inin (% 17,1) yüksek lisans mezunu olduğu; 10’unun (% 8,1) spor yaşının 4-7 yıl, 46’sının (% 37,4) spor yaşının 8-11 yıl, 51’inin (% 41,5) spor yaşının 12-15 yıl, 8’inin (% 6,5) spor yaşının 16-19 yıl ve 8’inin (% 6,5) spor yaşının 20 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların sporda doping kullanımını tercih etme nedenleri ile eğitim düzeyleri ve spor yaşları arasındaki ilişki (N=123)

		Eğitim Düzeyi	Antrenman Yaşı
Başarılı sporcu daha yüksek performans elde etmek için doping kullanmak ister.	r	0.200*	0.075
	p	0.027	0.411
Başarılı sporcu kaybetme korkusunu yok etmek için doping kullanmak ister.	r	-0.060	0.009
	p	0.513	0.925
Başarılı sporcu heyecanını yatıştırabilmek için doping kullanmak ister.	r	-0.053	-0.173
	p	0.561	0.055
Başarılı sporcu aşırı kazanma isteği sebebiyle doping kullanmak ister.	r	0.147	0.084
	p	0.106	0.357
Başarılı sporcu cazip olan maddi teşvikler sebebiyle doping kullanmak ister.	r	-0.004	-0.050
	p	0.963	0.582
Başarılı sporcu sosyal statü sağlamak ve bu statüyü korumak için doping kullanmak ister.	r	0.115	-0.158
	p	0.204	0.082
Başarılı sporcu iyi bir yaşam standardına ulaşmak için doping kullanmak ister.	r	-0.025	-0.111
	p	0.787	0.224
Başarılı sporcu kulüp desteğini alabilmek için doping kullanmak ister.	r	-0.150	-0.226*
	p	0.097	0.012

* p<0.05

Tablo 2'ye bakıldığında araştırmaya katılanların “başarılı sporcu daha yüksek performans elde etmek için doping kullanmak ister” maddesi hakkındaki düşünceleri ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişki bulunmuştur (p<0.05). Yine, katılımcıların “başarılı sporcu kulüp desteğini alabilmek için doping kullanmak ister” maddesi hakkındaki düşünceleri ile spor yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki görülmektedir (p<0.05). Katılımcıların “eğitim düzeyleri” ve “spor yaşları” ile diğer maddeler arasında ise herhangi bir anlamlılık düzeyine rastlanılmamıştır.

Tablo 3. Katılımcıların sporda doping kullanımını tercih etme nedenleri ile ilgili anket sorularına verdikleri cevapların dağılımı (N=123)

	Katılmıyorum (%)	Kararsızım (%)	Katılıyorum (%)
Başarılı sporcu daha yüksek performans elde etmek için doping kullanmak ister.	43.9	32.5	23.6
Başarılı sporcu kaybetme korkusunu yok etmek için doping kullanmak ister.	55.3	17.9	26.9
Başarılı sporcu heyecanını yatıştırabilmek için doping kullanmak ister.	63.4	28.5	8.1
Başarılı sporcu aşırı kazanma isteği sebebiyle doping kullanmak ister.	50.4	24.4	25.2
Başarılı sporcu cazip olan maddi teşvikler sebebiyle doping kullanmak ister.	53.7	26.8	19.5
Başarılı sporcu sosyal statü sağlamak ve bu statüyü korumak için doping kullanmak ister.	52.0	23.6	24.4
Başarılı sporcu iyi bir yaşam standardına ulaşmak için doping kullanmak ister.	50.4	13.0	36.6
Başarılı sporcu kulüp desteğini alabilmek için doping kullanmak ister.	52.8	27.6	19.5

Tablo 3’te çalışmaya katılan güreşçilerin sporda doping kullanımını tercih etme nedenleri ile ilgili anket sorularına verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Bulgulara göre katılımcıların “başarılı sporcu daha yüksek performans elde etmek için doping kullanmak ister” maddesine %23,6 oranında, “başarılı sporcu kaybetme korkusunu yok etmek için doping kullanmak ister” maddesine %26,9 oranında, “başarılı sporcu heyecanını yatıştırmak için doping kullanmak ister” maddesine %8,1 oranında, “başarılı sporcu aşırı kazanma isteği sebebiyle doping kullanmak ister” maddesine %25,2 oranında, “başarılı sporcu cazip olan maddi teşvikler sebebiyle doping kullanmak ister” maddesine %19,5 oranında, “başarılı sporcu sosyal statü sağlamak ve bu statüyü korumak için doping kullanmak ister” maddesine %24,4 oranında, “başarılı sporcu iyi bir yaşam standardına ulaşmak için doping kullanmak ister” maddelerine %36,6 oranında ve “başarılı sporcu kulüp desteğini alabilmek için doping kullanır” maddesine %19,5 oranında “katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların sporda doping ve kullanılan doping (yasaklı madde) çeşitleri hakkındaki bilgi düzeyleri ile eğitim düzeyleri ve spor yaşları arasındaki ilişki (N=123)

		Eğitim Düzeyi	Antrenman Yaşı
Doping hakkında yeterli bir bilgiye sahibim.	r	-0.246*	-0.089
	p	0.006	0.326
Dopingün sağlığa büyük zararları vardır.	r	-0.178*	0.167
	p	0.049	0.065
Sporda en çok Uyarıcılar (Kafein, Kokain vb.) kullanılmaktadır.	r	-0.104	-0.231*
	p	0.254	0.01
Sporda en çok Narkotik Analjezikler (Morfin vb.) kullanılmaktadır.	r	0.062	-0.157
	p	0.497	0.083
Sporda en çok Anabolik-Androjenik Steroidler kullanılmaktadır.	r	-0.03	0.033
	p	0.741	0.715
Sporda en çok Beta Bloke ediciler kullanılmaktadır.	r	0.146	0.039
	p	0.106	0.668
Sporda en çok Peptid Hormonlar (Eritropoetin, Büyüme hormonu vb.) kullanılmaktadır.	r	0.072	0.122
	p	0.429	0.179
Sporda en çok Maskeleyici Ajanlar kullanılmaktadır	r	-0.019	0.072
	p	0.838	0.428
Sporda en çok Kanabinoidler (marihuana, esrar) kullanılmaktadır.	r	-0.054	-0.092
	p	0.551	0.309
Sporda en çok Kortikosteroidler kullanılmaktadır.	r	-0.012	-0.031
	p	0.892	0.733
Sporda en çok Anti-östrojenik aktivite ajanlar kullanılmaktadır.	r	0.066	0.051
	p	0.468	0.577

* p<0.05

Tablo 4’te görüldüğü gibi araştırmaya katılanların “Doping hakkında yeterli bilgiye sahibim” maddesi hakkındaki düşünceleri ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki (p<0.05), “Dopingün sağlığa büyük zararları vardır” maddesi hakkındaki düşünceleri ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki (p<0.05) ve “Sporda en çok uyarıcılar (kafein, kokain vb.) kullanılır” maddesi hakkındaki düşünceleri ile spor yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki (p<0.05) tespit edilmiştir. Katılımcıların “eğitim düzeyleri” ve “spor yaşları” ile diğer maddeler arasında ise herhangi bir anlamlılık düzeyine rastlanılmamıştır.

Tablo 5. Katılımcıların sporda doping ve kullanılan doping (yasaklı madde) çeşitleri hakkındaki bilgi düzeyleri ile ilgili anket sorularına verdikleri cevapların dağılımı (N=123)

	Katılmıyorum (%)	Kararsızım (%)	Katılıyorum (%)
Doping hakkında yeterli bir bilgiye sahibim.	37.4	37.4	25.2
Dopingün sağlığa büyük zararları vardır.	22.8	14.6	62.6
Sporda en çok Uyarıcılar (Kafein, Kokain vb.) kullanılmaktadır.	22.8	28.5	48.8
Sporda en çok Narkotik Analjezikler (Morfin vb.) kullanılmaktadır.	31.7	45.5	22.8
Sporda en çok Anabolik-Androjenik Steroidler kullanılmaktadır.	32.5	31.7	35.7
Sporda en çok Beta Bloke ediciler kullanılmaktadır.	23.5	51.2	25.2
Sporda en çok Peptid Hormonlar (Eritropoetin, Büyüme hormonu vb.) kullanılmaktadır.	30.1	39.8	30.1
Sporda en çok Maskeleyici Ajanlar kullanılmaktadır	25.3	50.4	24.4
Sporda en çok Kanabinoidler (marihuana, esrar) kullanılmaktadır.	37.4	36.6	26.0
Sporda en çok Kortikosteroidler kullanılmaktadır.	24.4	52.8	22.8
Sporda en çok Anti-östrojenik aktivite ajanlar kullanılmaktadır.	18.7	52.0	29.3

Tablo 5’te çalışmaya katılan güreşçilerin sporda doping ve kullanılan doping (yasaklı madde) çeşitleri hakkındaki bilgi düzeyleri ile ilgili anket sorularına verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Bulgulara göre, “Dopingün sağlığa büyük zararları vardır” maddesine katılımcıların %62,6’sı katılıyorum derken, “Doping hakkında yeterli bilgiye sahibim” maddesine katılımcıların sadece %25,2’si katılıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların kullanılan doping çeşitleri hakkındaki sorulara ise öncelikli olarak (%48,8 oranında) “sporda en çok uyarıcılar (kafein, kokain vb.) kullanılmaktadır” maddesine katıldıkları görülmektedir. Ayrıca katılımcılar “sporda en çok Beta-Bloke ediciler (morfin vb.) kullanılmaktadır”, “sporda en çok Maskeleyici Ajanlar kullanılmaktadır”, “sporda en çok Kostikorteroidler kullanılmaktadır” ve “sporda en çok Anti-Östrojenik Aktivite Ajanlar kullanılmaktadır” maddelerine çoğunlukla kararsızım cevabını vermişlerdir.

Tablo 6. Katılımcıların sporda doping kullanımına yönelik görüşleri ile eğitim düzeyleri ve spor yaşları arasındaki ilişki (N=123)

		Eğitim Düzeyi	Antrenman Yaşı
Sporda doping kullanımı haksız rekabete yol açmaktadır.	r	0.143	0.156
	p	0.114	0.085
Sporda başarılı olmak için her yolu denerim.	r	0.138	-0.220*
	p	0.127	0.015
Sporda doping kullanımı fair play ruhuna zarar verir.	r	-0.048	-0.011
	p	0.598	0.903
Sporda doping kullanımı serbest bırakılmalıdır.	r	-0.186*	0.015
	p	0.040	0.873
Yakalanmadığım sürece doping kullanırım.	r	-0.052	-0.157
	p	0.567	0.083
Doping sporcular, antrenörler ve idareciler tarafından yeterince iyi biliniyor.	r	-0.185*	-0.275*
	p	0.040	0.002
Devlet, sporda dopingi önleme, bilinçlendirme, dopingün zararları, haksız rekabet ve dopingün spor ahlakına ters düştüğü hususunda üzerine düşen görevi yapıyor.	r	-0.113	-0.072
	p	0.215	0.430
Uluslar arası bir organizasyonda ülkemizin başarısı için doping yaparım.	r	-0.139	-0.159
	p	0.125	0.080
Sporda doping kullanımı önemli bir sorundur.	r	-0.082	0.139
	p	0.367	0.126
Dünya şampiyonu yapacak ciddi bir yan etkisi olan bir ilaca sahip olduğumda tereddüt etmeden kullanırım.	r	-0.055	-0.030
	p	0.542	0.738
Doping ile ilgili yayınlar okurum.	r	-0.030	0.092
	p	0.743	0.310

* p<0.05

Tablo 6’da görüldüğü gibi araştırmaya katılanların “Sporda doping kullanımı serbest bırakılmalıdır” maddesi hakkındaki düşünceleri ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki ($p<0.05$), “Doping sporcular, antrenörler ve idareciler tarafından yeterince iyi biliniyor” maddesi hakkındaki düşünceleri ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki ($p<0.05$), “Sporda başarılı olmak için her yolu denerim” maddesi hakkındaki düşünceleri ile spor yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki ($p<0.05$) ve “Doping sporcular, antrenörler ve idareciler tarafından yeterince iyi biliniyor” maddesi hakkındaki düşünceleri ile spor yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Katılımcıların “eğitim düzeyleri” ve “spor yaşları” ile diğer maddeler arasında ise herhangi bir anlamlılık düzeyine rastlanılmamıştır.

Tablo 7. Katılımcıların sporda doping kullanımına yönelik görüşleri ile ilgili anket sorularına verdikleri cevapların dağılımı (N=123)

	Katılmıyorum (%)	Kararsızım (%)	Katılıyorum (%)
Sporda doping kullanımı haksız rekabete yol açmaktadır.	21.1	22.0	56.9
Sporda başarılı olmak için her yolu denerim.	48.0	37.4	14.6
Sporda doping kullanımı fair play ruhuna zarar verir.	24.4	27.6	47.9
Sporda doping kullanımı serbest bırakılmalıdır.	56.9	26.9	17.1
Yakalanmadığım sürece doping kullanırım.	51.2	23.6	25.2
Doping sporcular, antrenörler ve idareciler tarafından yeterince iyi biliniyor.	35.0	44.7	20.3
Devlet, sporda dopingi önleme, bilinçlendirme, dopingin zararları, haksız rekabet ve dopingin spor ahlakına ters düştüğü hususunda üzerine düşen görevi yapıyor.	35.8	32.5	31.7
Uluslar arası bir organizasyonda ülkemizin başarısı için doping yaparım.	44.7	31.7	23.6
Doping ile ilgili yayınlar okurum.	27.6	13.0	59.4
Dünya şampiyonu yapacak ciddi bir yan etkisi olan bir ilaca sahip olduğumda tereddüt etmeden kullanırım.	39.0	40.7	20.3
Sporda doping kullanımı önemli bir sorundur.	42.3	25.2	32.5

Tablo 7’de çalışmaya katılan güreşçilerin anket sorularına verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Tablodaki bulgulara göre, “Sporda doping kullanımı haksız rekabete yol açar” maddesine katılımcıların %56,9’unun çoğunlukla katılıyorum cevabını verdikleri görülmektedir. Katılımcıların “sporda doping kullanımı serbest bırakılmalıdır” maddesine % 56,9 oranında, “Sporda başarılı olmak için her yolu denerim” maddesine %48,0 oranında, “Yakalanmadığım sürece doping kullanırım” maddesine %51,2 oranında ve “sporda doping kullanımı serbest bırakılmalıdır” maddesine % 56,9 oranında katılmadıkları tespit edilmiştir. “Dünya şampiyonu yapacak ciddi bir yan etkisi olan bir ilaca sahip olduğumda tereddüt etmeden kullanırım” maddesine katılımcıların sadece %20,3’ü, “Doping ile ilgili yayınları okurum” maddesine ise katılımcıların %32,5’i katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 8. Çalışmaya katılan güreşçilerin dopinge yönlendirmelerine sebep olan etkenlerin derecesi ile eğitim düzeyleri ve spor yaşları arasındaki ilişki (N=123)

		Eğitim Düzeyi	Antrenman Yaşı
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok yazılı ve görsel basın (radyo, tv. dergi, kitap, vb.) sebep olmaktadır.	r	-0.042	0.004
	p	0.647	0.961
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok aile sebep olmaktadır.	r	-0.177	-0.061
	p	0.051	0.505
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok arkadaşlar sebep olmaktadır.	r	0.032	0.001
	p	0.725	0.995
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok sosyal çevre sebep olmaktadır.	r	0.105	0.012
	p	0.249	0.898
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok kulüp yöneticileri sebep olmaktadır.	r	-0.134	0.050
	p	0.139	0.580
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok antrenörler sebep olmaktadır.	r	-0.111	0.120
	p	0.221	0.186
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok beden eğitimi öğretmenleri sebep olmaktadır.	r	-0.326*	0.194*
	p	0.000	0.031

* p<0.05

Tablo 8’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların “Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok beden eğitimi öğretmenleri sebep olmaktadır” maddesi hakkındaki düşünceleri ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki ($p<0.05$) ve “Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok beden eğitimi öğretmenleri sebep olmaktadır” maddesi hakkındaki düşünceleri ile spor yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişki ($p<0.05$) bulunmuştur. Katılımcıların “eğitim düzeyleri” ve “spor yaşları” ile diğer maddeler arasında ise herhangi bir anlamlılık düzeyine rastlanılmamıştır.

Tablo 9. Katılımcıların dopinge yönlendirmelerine sebep olan etkenlerin derecesi ile ilgili anket sorularına verdikleri cevapların dağılımı (N=123)

	Katılmıyorum (%)	Kararsızım (%)	Katılıyorum (%)
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok yazılı ve görsel basın (radyo, tv. dergi, kitap, vb.) sebep olmaktadır.	46.3	30.9	22.7
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok aile sebep olmaktadır.	61.0	17.9	21.1
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok arkadaşlar sebep olmaktadır.	43.1	33.3	23.5
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok sosyal çevre sebep olmaktadır.	42.3	32.5	25.2
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok kulüp yöneticileri sebep olmaktadır.	48.8	27.6	23.6
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok antrenörler sebep olmaktadır.	47.2	19.5	33.3
Sporcuyu dopinge yönlendirmede daha çok beden eğitimi öğretmenleri sebep olmaktadır.	56.1	22.0	22.0

Tablo 9’da çalışmaya katılan güreşçilerin dopinge yönlendirmelerine sebep olan etkenlerin derecesi ile ilgili anket sorularına verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Tablodaki verilere göre, katılımcıların sporcuyu dopinge yönlendirmeye sebep olan etkenlerin derecelerinin belirlenmesindeki maddelere verdikleri cevaplarda “Sporcuyu dopinge yöneltmede daha çok antrenörler sebep olmaktadır” maddesine en yüksek oranda (%33,3) katıldıkları görülürken “sporcuyu dopinge yöneltmede daha çok aile sebep olmaktadır” maddesine ise en düşük oranda (%21,1) katıldıkları ve aynı maddeye en yüksek oranda (%61,0) katılmadıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun (%56,1) “sporcuyu dopinge yöneltmede daha çok beden eğitimi öğretmenleri sebep olmaktadır” maddesine ise katılmadıkları görülmektedir. Yine katılımcıların “Sporcuyu dopinge yöneltmede daha çok arkadaşlar sebep olmaktadır” maddesine %23,5 oranında, “Sporcuyu dopinge yöneltmede daha çok sosyal çevre sebep olmaktadır” maddesine %25,2 oranında ve “sporcuyu dopinge yöneltmede daha çok kulüp yöneticileri sebep olmaktadır” maddesine % 23,6 oranında katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların ergojenik yardım hakkındaki bilgi ve kullanma düzeyleri ile eğitim düzeyleri ve spor yaşları arasındaki ilişki (N=123)

		Eğitim Düzeyi	Antrenman Yaşı
Ergojenik yardım kullanıyorum.	r	-0.089	-0.222*
	p	0.329	0.014
Ergojenik yardım hakkında yeterli bilgiye sahibim.	r	-0.129	-0.194*
	p	0.157	0.032
Müsabaka öncesi ergojenik yardım alıyorum.	r	-0.139	-0.204*
	p	0.124	0.024
Farkında olmadan ergojenik yardım kullandım.	r	-0.224*	0.122
	p	0.013	0.180
Antrenörümün verdiği ilaçları içeriğini bilmeden kullandım.	r	-0.082	0.066
	p	0.369	0.470
Müsabakaya çıkmadan önce hipnoz ve motivasyon tekniklerinden yararlanıyorum.	r	-0.147	-0.008
	p	0.104	0.928
Ergojenik yardım doping olarak sayılmaktadır.	r	-0.106	-0.172
	p	0.243	0.057
Ergojenik yardımlardan besinsel yardımcıları kullanıyorum (kreatin, karnitin, aminoasit vb.).	r	-0.126	0.054
	p	0.165	0.551
Ergojenik yardımların kullanımı yasaldır.	r	-0.255*	-0.114
	p	0.004	0.211
Ergojenik yardımcıları gerektiğinde kullanılmalıdır.	r	-0.238*	0.075
	p	0.008	0.410
Kullandığım ergojenik yardımcıların yan etkilerine maruz kaldım.	r	-0.084	0.012
	p	0.357	0.898

* p<0.05

Tablo 10’da görüldüğü gibi araştırmaya katılanların, “Farkında olmadan ergojenik yardım kullandım” maddesi hakkındaki düşünceleri ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki ($p<0.05$), “Ergojenik yardımların kullanımı yasaldır” maddesi hakkındaki düşünceleri ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki ($p<0.05$), “Ergojenik yardımcıları gerektiğinde kullanılmalıdır” maddesi hakkındaki düşünceleri ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki ($p<0.05$), “Ergojenik yardım kullanıyorum” maddesi hakkındaki düşünceleri ile spor yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki ($p<0.05$), “Ergojenik yardım hakkında yeterli bilgiye sahibim” maddesi hakkındaki düşünceleri ile spor yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı

negatif ilişki ($p<0.05$) ve “Müsabaka öncesi ergojenik yardım alıyorum” maddesi hakkındaki düşünceleri ile spor yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Katılımcıların “eğitim düzeyleri” ve “spor yaşları” ile diğer maddeler arasında ise herhangi bir anlamlılık düzeyine rastlanılmamıştır.

Tablo 11. Katılımcıların ergojenik yardım hakkındaki bilgi ve kullanma düzeyleri ile ilgili anket sorularına verdikleri cevapların dağılımı (N=123)

	Katılmıyorum (%)	Kararsızım (%)	Katılıyorum (%)
Ergojenik yardım kullanıyorum.	42.3	27.6	30.1
Ergojenik yardım hakkında yeterli bilgiye sahibim.	37.4	34.1	28.4
Müsabaka öncesi ergojenik yardım alıyorum.	36.6	30.1	33.4
Farkında olmadan ergojenik yardım kullandım.	44.7	30.9	24.4
Antrenörümün verdiği ilaçları içeriğini bilmeden kullanırım.	58.5	18.7	22.8
Müsabakaya çıkmadan önce hipnoz ve motivasyon tekniklerinden yararlanıyorum.	41.5	28.5	30.1
Ergojenik yardım doping olarak sayılmaktadır.	48.0	30.9	21.1
Ergojenik yardımlardan besinsel yardımcıları kullanıyorum (kreatin, karnitin, aminoasit vb.).	39.8	28.5	31.7
Ergojenik yardımların kullanımı yasaldır.	37.4	31.7	30.9
Ergojenik yardımcıları gerektiğinde kullanılmalıdır.	33.3	33.3	33.3
Kullandığım ergojenik yardımcıların yan etkilerine maruz kaldım.	50.4	24.4	25.2

Tablo 11’de çalışmaya katılan güreşçilerin ergojenik yardım hakkındaki bilgi ve kullanma düzeyleri ile ilgili anket sorularına verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Tablodaki verilere göre, “müsabaka öncesi ergojenik yardım alıyorum” maddesine en yüksek oranda (%33,4) katıldıkları görülürken “ergojenik yardım doping olarak sayılmaktadır” maddesine ise en düşük oranda (%21,1) katıldıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun (%58,5) “antrenörümün verdiği ilaçları içeriğini bilmeden kullanırım” maddesine ise katılmadıkları görülmektedir. Yine katılımcıların, “Ergojenik yardım kullanıyorum” maddesine %30,1 oranında, “Ergojenik yardım hakkında yeterli bilgiye sahibim” maddesine %28,4 oranında, “Farkında olmadan ergojenik yardım kullandım” maddesine %24,4 oranında, “müsabakaya çıkmadan önce hipnoz ve motivasyon tekniklerinden yararlanıyorum” maddesine %30,1 oranında, “Ergojenik yardımlardan besinsel yardımcıları kullanıyorum (kreatin, karnitin, aminoasit vb.)” maddesine %31,7 oranında, “ergojenik yardımların kullanımı yasaldır” maddesine % 30,9 oranında ve “Ergojenik yardımcıları gerektiğinde kullanılmalıdır” maddesine %33,3 oranında katıldıkları tespit edilmiştir. “kullandığım ergojenik yardımcıların yan etkilerine maruz kaldım” maddesinde ise katılımcıların %50,4’ü katılmadıkları yönünde cevap vermişlerdir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Birçok sporcu tarafından antrenmanlara ek olarak performansı artırmaya yönelik bir takım maddeler kullanılmaktadır (Gündoğdu, Çelebi ve Beyazçiçek, 2017). Performans artırıcı maddelerin kullanımı sporcular açısından ciddi sorunlara yol açmaktadır. Bu maddeler son yıllarda ekonomik sebeplerden dolayı spor otoritelerinin, antrenörlerin ve sporcuların daha çok ilgisini çekmekte ve sporcular tarafından etik olmayan davranışlarda artış gözlenmektedir (Arazi, Saeedi ve Sadeghi, 2014).

Bu yönüyle, ilaçların veya diğer maddelerin kullanımının sporcular arasında yaygınlaşması, spor örgütleri için önemli bir sorun haline gelmiştir (Çelebi, Gündoğdu, Beyazçiçek, Beyazçiçek ve Özmerdivenli, 2017). Bu nedenle bu çalışmada olimpiyatlarda en fazla madalya kazandığımız güreş milli takımlarının doping ile ilgili süreçlerinin titizlikle takip edilebilmesinin bazı bilimsel verilerin ortaya konulmasıyla sürdürülebileceği gereklilikleri düşünülmüş ve sürecin spor örgütleri tarafından daha iyi şekilde yönetilmesine katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Bu kapsamda; çalışmaya katılan güreşçilerin sporda doping kullanımının tercih edilme nedenleriyle ilgili düşüncelerine bakıldığında; daha iyi bir yaşam standardına ulaşmak (%36,6), kaybetme korkusunu yok etmek (%26,9), aşırı kazanma isteği (%25,2), sosyal statü sağlamak (%24,4), daha yüksek performans elde etmek (%23,6), cazip olan maddi teşvikler (%19,5), kulüp desteğini alabilmek (%19,5), heyecanını yatıştırabilmek (%8,1) şeklinde sıralandığı görülmektedir. Katılımcılar doping kullanımının tercih edilmesinde en önemli sebebin “Daha iyi bir yaşam standardına ulaşmak” (%36,6) olduğunu düşünmektedirler. Yapılan bir çalışmaya göre Alman elit sporcuların doping kullanmalarında en önemli nedenlerin sportif başarı ve finansal kazanç sağlamak olduğu görülmüştür (Striegel, Vollkommer ve Dickhuth, 2002). Bir başka çalışmada sporcular arasında çeşitli doping maddelerinin kullanımında olası nedenlerin başında ekonomik sebeplerin olduğu görülmüştür (Bloodworth ve McNamee, 2010). Bu çalışmalar bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Güreşçilerin daha iyi bir yaşam standardına sahip olmaları; motivasyonlarını ve başarılarını artırmak açısından da önemli görülmektedir. Ayrıca küreselleşmenin ve kapitalist sistemlerin neredeyse tüm dünya ve de tüm inanç değerlerinde oluşturduğu “ne şekilde olursa olsun” kazanma hedefi maddi değerlerin hızla yükseldiği bir çağı oluşturmuştur. Böyle bir toplumsal yapıda da güreş sporunun ekonomik getirilerinin artırılması ve başarılı güreşçilerin hayat standartlarının iyileştirilmesi güreş sporunun ülke içindeki popülaritesinin artırılması ve ailelerin çocuklarını güreşe daha fazla yönlendirmeleri açısından da önemli olacaktır. Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Türkiye Güreş Federasyonunun milli güreşçileri daha iyi bir yaşam standardına ulaştırabilmek adına; ödül sistemini yeniden düzenlemek, başarılı sporculara kamuda daha fazla iş imkanları sağlamak gibi uygulamalar yapması ayrıca spor kulüpleri ile özel sektör temsilcilerinin güreşe daha ciddi şekilde destek vermeleri bu açıdan önemli görülebilecek konulardır.

Dinçer ve Demir’in (2013) elit güreşçilerle yaptığı çalışmada sporda doping kullanımını tercih etme nedenleri olarak ilk 5 sırada; aşırı kazanma isteği (%27,5), daha yüksek performans elde etmek (%19,3), cazip olan maddi teşvikler (%17,8), daha iyi bir yaşam standardına ulaşmak (%17,8) ve sosyal statü sağlamak (%17,8) olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Dinçer ve Demir, 2013). Diğer bir çalışmada, atletlerin, güreşçilerin,

judocuların ve haltercilerin başarılı sporcunun iyi bir yaşam standardına ulaşmak için doping kullanmak isteyip istemediği konusuna toplamda % 67,5'lik oranın kesinlikle katılıyorum dediği görülmektedir (Eröz, 2007). Bu çalışmalar da bizlere sporcuların iyi bir yaşam standardına ulaşmak için doping kullanımına toleranslı olabileceklerini gösterir niteliktedirler.

Çalışmaya katılan güreşçilerin eğitim düzeyleri yükseldikçe, “Daha yüksek performans elde etmek” için dopingi tercih etme oranlarının yükselebileceği şeklinde bir düşüncenin hakim olduğu görülmektedir. Bu sonuç güreşçilerin ağırlıklı olarak eğitim gördükleri spor bilimleri fakültelerindeki derslerin içeriğinde öğrendikleri bilgiler ve dopinge ilgili zorunlu-isteğe bağlı seminerlerde öğrendikleri bilgileri arttıkça dopingi tercih etme yönünde daha istekli oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu açıdan konu değerlendirildiğinde de doping kullanımını önleyici nitelikteki etik-ahlak konularında değerler eğitimlerinin müfredat programında yetersiz olabileceği ihtimalini akla getirmektedir. Bu konuda özellikle antrenör, beden eğitimi öğretmeni ve spor yöneticileri yetiştiren, aynı zamanda üst düzey sporculara da bünyesinde eğitim veren üniversitelerin spor bilimleri fakültelerinde ahlak ve etik temelinde dopinge ilgili derslerin ve bilgilendirici seminerlerin yeterliliğinin tekrar gözden geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan güreşçilerin sporda doping ve kullanılan doping (yasaklı madde) çeşitleri hakkındaki bilgi düzeylerine bakıldığında; “Doping hakkında yeterli bilgiye sahibim” maddesine sadece %25,2'sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdiği görülmektedir. Aynı soruya %74,8'inin “katılmıyorum” ve “kararsızım” ifadeleri güreşçilerin doping hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları yönünde bir bulgu olarak görülmektedir. 23 yaş altı Türk Milli Atletizm Takımı ile yapılan bir başka çalışmada katılımcıların % 47'si doping ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduklarını ifade etmişlerdir (Yalçın, Çalık, Ece, Geri, Şeker ve Yalçın, 2019). Dallı ve arkadaşlarının (2014) beden eğitimi ve spor yüksek okulunda öğrenim gören üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada katılımcıların %74,2'sinin doping hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşmıştır (Dallı vd., 2014). Bu sonuçlar çalışmamızın bulgularıyla benzer niteliktedirler. Diğer bir araştırmada Ağırbaş (2002), atletizm genç milli sporcularına “Doping nedir biliyor musunuz?” sorusunu yönelmiş ve ankete katılanların % 75'inden hayır cevabını almıştır (Ağırbaş, 2002). Yine Şirin'in (2001) yaptığı çalışmada dopingin yan etkileri konusunda en fazla % 18,3'lük oranla az bilgiliyim, % 15,4'lük oranla bilgiliyim sonucuna ulaşılmıştır (Şirin, 2001). Şirin ve Ağırbaş'ın çalışmalarından elde edilen bulgular; sporcuların doping ve doping kullanımı hakkında kesin bilgilere sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bir başka çalışmada hentbol oyuncularının çoğunun doping hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları bildirilmiştir (Öztürk, Suveren ve Çolakoğlu, 2012). Elit düzey futbolcular üzerinde yapılan bir çalışmada, katılımcıların doping hakkında önemli derecede bilgi eksikliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sanchez, Zandonai ve Diaz, 2019). Dolayısıyla yapılan bu çalışmalar bizim çalışmamızla örtüşür niteliktedir. Bir başka çalışmada da sporcuların doping hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmüştür, bu sonuç çalışmamız ile çelişmektedir (Dinçer ve Demir, 2013). Bu farklılığın Dinçer ve Demir'in (2013) çalışmasında katılımcıların % 71,8' inin ilköğretim ve lise mezunu, bizim çalışmamızda ise katılımcıların % 91,9'unun üniversite ve yüksek lisans mezunu olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Anketimizin “Dopingün sağlığa büyük zararları vardır” maddesine katılımcıların %62,6’sı katılıyor, %22,8’i katılmıyor, %14,6’sı kararsızım cevabını vermişlerdir. Dinçer’e (2010) göre bu maddeye katılmayan güreşçilerin oranı ise %33,9’dur (Dinçer, 2010). 23 yaş altı Türk Milli Atletizm Takımı ile yapılan bir başka çalışmada katılımcıların % 81’i aynı maddeyi “katılıyorum” şeklinde cevaplamışlardır (Yalçın vd., 2019). Dolayısıyla doping maddelerinin sağlığa zararlı olduğu tüm otoriteler tarafından kabul edilmesine ve A Milli Takım güreşçilerinin çoğunluğunun (%62,6) dopingün sağlığa zararlı olduğunu düşünmelerine rağmen, önemli sayılacak bir oranda güreşçinin (%22,8) dopingi sağlık yönüyle bile zararlı görmemeleri önemsenecek bir bulgudur.

Anketimizin “Sporda en çok uyarıcılar (kafein, kokain vb.) kullanılır” maddesine katılımcıların %48,8’i katılıyor cevabını vermişlerdir. Yine doping çeşitleri ile ilgili olan diğer tüm maddelere katılımcıların büyük çoğunluğu “kararsızım” cevabını vermişlerdir. Bu sonuç katılımcıların doping çeşitleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir, ayrıca “Doping hakkında yeterli bilgiye sahibim” maddesine sadece %25,2’sinin “katılıyorum” cevabını vermesi de bunu güçlendiren bir sonuç olarak görülmektedir.

Çalışmaya göre A Milli Takım güreşçilerinin eğitim düzeyleri yükseldikçe, doping hakkındaki bilgi düzeylerinin azaldığı ve dopingün sağlığa büyük zararlarının olmadığı yönündeki düşüncelerinin arttığı görülmektedir. Güreşçilerin spor yaşları arttıkça, “sporda en çok uyarıcılar (kafein, kokain vb.) kullanılır” düşüncesine katılmadıkları görülmektedir. Dinçer’e göre dopingün sağlığa ciddi zararları olup olmadığı konusunda sporcuların görüşleri eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu sonuçta çalışmamızı desteklemektedir (Dinçer, 2010).

Yine elde edilen bulgulara göre güreşçilerin eğitim düzeyleri yükseldikçe, sporda doping kullanımının serbest bırakılmaması gerektiği ve dopingün sporcular, antrenörler ve idareciler tarafından yeterince iyi bilinmediği düşüncesinde oldukları görülmektedir. Güreşçilerin spor yaşları arttıkça, sporda başarı için her yolu denemekten kaçındıkları ve dopingün sporcular, antrenörler ve idareciler tarafından yeterince iyi bilinmediği düşüncesinde oldukları görülmektedir.

Anketimizde “Yakalanmadığım sürece doping kullanırım” maddesine katılımcıların %51,2’si “katılmıyorum” cevabını vererek çoğunlukla bu görüşe katılmamışlardır. Yine “Sporda başarılı olmak için her yolu denerim” maddesine katılımcıların %48’i “katılmıyorum” cevabını vermişlerdir. Bu oranlar A Milli Takım güreşçilerinin yaklaşık yarısının doping kullanımına ve diğer etik dışı davranışlara müsamahalı yaklaştıklarını gösterir niteliktedir. Öte yandan “Dünya şampiyonu yapacak ciddi bir yan etkisi olan bir ilaca sahip olduğumda tereddüt etmeden kullanırım” maddesine katılımcıların %39,0’u “katılmıyorum”, %40,7’si “kararsızım” ve %20,3’ü “katılıyorum” cevabını vermişlerdir. Dolayısıyla milli güreşçilerin %61’inin böyle bir ilacı şartlar oluştuğunda kullanabileceği yönünde bir sonucun oluşabilmesi ihtimali görülmektedir. Tüm bu bulgular A Milli Takım güreşçilerinin çoğunluğunun doping kullanımında toleranslı hareket edebilecekleri yönünde bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Benzer bir çalışmada, “Dünya şampiyonu yapacak ciddi bir yan etkisi olan bir ilaca sahip olduğumda tereddüt etmeden kullanırım” ifadesine ise güreşçilerin %41,9’unun katılıyorum ve kararsızım cevaplarında birleştikleri görülmektedir (Dinçer,

2010). Çalışmamızdan elde edilen bulguların Dinçer'in çalışmasıyla kısmi olarak benzerlik gösterdiği görülmektedir. Yine Sinan ve arkadaşlarının (2006) yaptığı çalışmada; "sonucunda öleceğinizi bilseniz dahi şampiyon olacağınızı garanti eden ilaç kullanır mıydınız?" sorusuna çalışmaya katılan sporcuların "evet" yanıtını verdiklerini bildirmiştir (Sinan, Koşar ve Demirel, 2006). Yine bir tv programında yayınlanan ABD'de uluslararası düzeydeki 100 sporcuya, "bir doping maddesi alacaksınız ve olimpiyat şampiyonu olacaksınız. Fakat bu madde yüzünden 1 ya da 2 yıl içinde öleceksiniz. Bu doping maddesini kullanmayı buna rağmen kabul eder misiniz?" sorusuna sporcuların %90'ının "evet" demiş olması daha dikkat çekici bir sonuç olarak görülmektedir (Yoncalık ve Gündoğdu, 2007). Bu bulgularda çalışmamızın sonuçları ile benzeşir niteliktedir. Tüm bu çalışmalar ve bizim çalışmamızda elde edilen veriler ışığında A milli güreş takımındaki güreşçilerin yarısının dünya şampiyonu olabilmek için doping kullanımına toleranslı yaklaştıklarını gösterir niteliktedir. A milli güreş takımının birçoğunun 2020 Tokyo olimpiyat kotası olarak olimpiyat kadrosunda yer alacağı düşünüldüğünde idari ve teknik ekiplerin konu ile ilgili gerekli tedbirleri şimdiden alması önem arz eden bir husustur.

Anketimizde bulunan "Doping ile ilgili yayınları okurum" maddesine katılımcıların sadece %32,5'i "katılıyorum" cevabını vermişlerdir. Dinçer'e göre doping ile ilgili yayınları okuyan güreşçilerin oranı ise %30,7'dir (Dinçer, 2010). Bu sonuçlar A Milli Takım güreşçilerinin doping hakkında gerekli bilgileri öğrenme ve araştırma eğilimlerinin çok düşük olduğunu göstermektedir.

Çalışmaya katılan güreşçilerin dopinge yönlendirmelerine sebep olan etkenlerin derecesine bakıldığında; antrenörler (%33,3), sosyal çevre (%25,2), kulüp yöneticileri (%23,6), arkadaşlar (%23,5), yazılı ve görsel medya (%22,7), beden eğitimi öğretmenleri (%22,0), aileler (%21,5) şeklinde sıralandığı görülmektedir. Katılımcıların dopinge yönlendirmelerine sebep olan en önemli etkenin "Antrenörler" (%33,3) olduğu görülmektedir. Burada yine üniversitelerin antrenör yetiştiren bölümlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Öte yandan çeşitli zamanlarda federasyonlar tarafından açılan ve 10-15 gün gibi kısa bir sürede antrenörlük belgesi veren kursların tekrar gözden geçirilmesi, eğitim süresinin uzatılması, içeriğinin ve katılım şartlarının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde pedagojik formasyonu yetersiz ve eğitim düzeyi düşük olan antrenörlerin sayısı her geçen gün artacak ve bu durumda doping gibi bir takım olumsuzlukları da beraberinde getirecektir. Ayrıca milli takımlardaki mevcut faal antrenörlerin tüm bu konulardaki donanımlarının artırılması yönündeki çalışmalara hız verilmelidir. Yine sporcuları doping veya şike gibi olumsuzluklara sevk ederek başarılı kılmak suretiyle maddi-manevi kazanç elde etmeye çalışan antrenörlerin tespit edilmesi halinde en ağır şekilde cezalandırılmaları için yasal düzenlemelerin caydırıcı şekilde düzenlenmesi ve uygulanması önem arz etmektedir. İngiliz genç milli atletizm sporcularıyla yapılan bir çalışmada, sporcuların dopinge yönlendirmelerine sebep olan etkenler incelenmiş ve en fazla etkiyi antrenörlerin sağladığı görülmüştür (Nieper, 2005). Bu çalışmanın sonuçları bizim çalışmamızı desteklemektedir.

Bu çalışmada dopinge yönelmeye sebep olan etken olarak "Daha çok beden eğitimi öğretmenleri sebep olmaktadır" maddesine verilen cevaplar ile eğitim düzeyleri ve spor yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Daha düşük eğitim düzeyine sahip olanlar ve spor yaşı fazla olanlar dopinge yönelmeye sebep olarak beden eğitimi öğretmenlerini göstermektedirler. Özellikle ilk ve ortaokul dönemlerinde beden

eğitimi öğretmenleri çocukları spora yönlendirmede aktif rol oynamakta, aynı zamanda sporla ilgilenen çocuklar için beden eğitimi öğretmenlerinin tüm tutum ve davranışlarına rol model olmaktadır. Bu bağlamda sporcuların hayatlarında her daim önemli bir yeri olan beden eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilme aşamalarında üniversitelerin azami önemi göstermesi gerekmektedir.

Çalışmaya katılan güreşçilerin ergojenik yardım hakkındaki bilgi ve kullanma düzeylerine bakıldığında; “Ergojenik yardım kullanıyorum” maddesine katılımcıların %30,1’i katılıyorum cevabını vermişlerdir. “Ergojenik yardım hakkında yeterli bilgiye sahibim” maddesine katılımcıların sadece %28,4’ü katılıyorum cevabına vermişlerdir. Katılımcıların %58,5’i “Antrenörümün verdiği ilaçları içeriğini bilmeden kullanırım” maddesini “katılmıyorum şeklinde cevaplamışlardır. “Kullandığım ergojenik yardımcıların yan etkilerine maruz kaldım” maddesine katılımcıların %50,4’ü katılmıyorum, %24,4’ü kararsızım ve %25,2’si katılıyorum cevabını vermişlerdir. Dolayısıyla katılımcıların %25,2’sinin ergojenik yardımcılarının yan etkilerine maruz kalmış olabileceği görülmektedir. Dinçer’in elit güreşçilerle yaptığı çalışmada katılımcıların %50’si ergojenik yardımcılarının yan etkilerine maruz kaldığını belirtmiştir. Aynı çalışmada katılımcıların %9,7 si ergojenik yardımcılar hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Dinçer’in çalışmasında “Antrenörümün verdiği ilaçları içeriğini bilmeden kullanırım” maddesine katılımcıların %69,4’ü katılmıyorum cevabını vermişlerdir (Dinçer, 2010). Tüm bu sonuçlar çalışmamızda elde edilen bulgularla örtüşür nitelikte görülmektedir.

Araştırmaya katılanların eğitim düzeyi düştükçe “Farkında olmadan ergojenik yardım kullandım” maddesine “katılıyorum” cevabını verenlerin sayısının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde arttığı görülmektedir. Dinçer’in çalışmasında sporcuların ergojenik yardım hakkında bilgi ve kullanım düzeyleri eğitim durumu değişenine göre incelendiğinde; ergojenik yardımlardan besinsel yardımcılarını kullanıyorum, ergojenik yardımların kullanımı yasaldır, ergojenik yardımcılar gerektiğinde kullanılmalıdır ve kullandığım ergojenik yardımcılarının yan etkilerine maruz kaldım şeklindeki durumlar için alınan yanıtların eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir (Dinçer, 2010). Bu çalışmada da bizim çalışmamızda olduğu gibi ergojenik yardım ve eğitim düzeyi arasında ilişki olduğu söylenebilir. Çalışmamızda katılımcıların spor yaşları düştükçe “Ergojenik yardım kullanıyorum” maddesine “katılıyorum” cevabını verenlerin sayısının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde arttığı görülmektedir. Katılımcıların spor yaşları arttıkça “Ergojenik yardım hakkında yeterli bilgiye sahibim” maddesine “katılıyorum” cevabını verenlerin sayısının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azaldığı görülmektedir. Literatürde doping ve ergojenik yardımcılar hakkında bilgi ve kullanma düzeyleri ile eğitim düzeyi ve spor yaşı arasındaki ilişkiye yönelik bir çalışma bulunmamaktadır.

Türkiye’de son yıllarda doping kullanımının arttığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar dopingin zararları konusunda sporcuların bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu göstermektedir. Gençtürk vd., (2009) yaptıkları çalışmada idareci ve antrenörlerin de doping konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıklarını savunarak sporcuların bu tip hatalara düşebileceklerini belirtmişlerdir. Özellikle milli sporcuların da doping bilgi düzeylerinin yeterli olmayışı sağlıklarının olumsuz etkileeneceği gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle milli takım kamplarında doping kullanımını önleyici nitelikte seminerlere sıklıkla yer verilmelidir.

Türkiye’ye olimpiyatlarda en fazla madalya kazandıran spor dalı olan güreşte A milli takım düzeyindeki sporcuların dopinge ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları ve doping kullanımına toleranslı yaklaşımları Türk sporunun geleceğinin ve sporcuların kendi gelecekleri açısından bir takım olumsuzluklar içermektedir. Kullanımı yasaklı olan doping maddelerinin yarışmalarda haksız rekabete yol açması, spor etiğine aykırı olması ve sporcu sağlığına ciddi zararları olması nedeniyle antrenörlerin ve sporcuların bilinçlendirilmesi ve bu konudaki eğitimlerinin desteklenmesi konunun uzun vadede çözümü için gereklilik arz eden bir husustur. Bu konuda şüphesiz Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Spor Federasyonları ve Üniversitelerin ilgili birimlerinin işbirliği içerisinde hareket ederek birtakım önleyici ve bilgilendirici nitelik taşıyan uygulamalar yapması ülkemizin dopingte “0 Tolerans” hedefine ulaşması açısından önemli olacaktır.

KAYNAKLAR

- Ağırbaş, İ. (2002). Atletizm genç milli takımının masaj-sauna-vitamin-mineral-doping üzerine bilgi düzeyleri, spora başlamalarında ve süresince etki eden faktörler. 7. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi seminer kitabı*, Poster Bildiri, Antalya.
- Arazi, H., Saeedi, T. & Sadeghi, M. (2014). Prevalence of supplements use and knowledge regard to doping and its side effects in Iranian athlete university students. *Acta Kinesiol*, 8(2), 76–81. [Erişim adresi: http://actakinesiologica.com/wp-content/uploads/2017/11/akta_linesiologica_decembar_2014.pdf].
- Bayram, M., Bayraktar, G., Tozoğlu, E., ve Doğar, A. (2017). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin doping bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *International Journal of Education, Science and Technology*, 3(1), 23-31.
- Bloodworth, A., & McNamee, M. (2010). Clean olympians? Doping and anti-doping: The views of talented young British athletes. *Int J Drug Policy*, 21(4), 276–282. Doi: 10.1016/j.drugpo.2009.11.009.
- Bonci, L. (2002). " Energy" drinks: help, harm or hype?. *Sports Science Exchange*, 15, 1-4. [Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/237799530_Energy_Drinks_Help_Harm_or_Hype].
- Çelebi E., Gündoğdu, C., Beyazççek, Ö., Beyazççek, E., ve Özmerdivenli, R. (2017). Atletizm sporcularının doping türleri ve dopinge mücadele hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Konuralp Tıp Dergisi*, 9(3), 250-256. 10.18521/ktd.312903.
- Dallı, M., Işıkdemir, E. ve Bingöl, E. (2014). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin doping bilgi düzeylerinin saptanması. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2,11-20. DOI: 10.14486/IJSCS174.
- Dinçer, N. (2010). *Elit sporcuların doping hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Konya.
- Dinçer, N., & Demir, H. (2013). The determination of knowledge levels related to doping in elite athletes. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 15(2), 56-69.
- Eröz, F. (2007). *Milli düzeyde, atletizm, güreş, judo ve halter yapan sporcuların doping ve ergojenik yardım hakkındaki görüşlerinin ve bilgi düzeylerinin belirlenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya.
- Gençtürk, G., Çolakoğlu, T., ve Demirel, M. (2009). Elit sporcularda doping bilgi düzeylerinin ölçülmesine yönelik bir araştırma. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 213-221.
- Güler, D., Gökdemir, K., ve Günay, M. (2004). Türkiye’de üniversitelerarası spor oyunlarına katılan futbolcuların ergojenik yardımcıları hakkındaki bilgileri ve kullanma düzeyleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(3), 37-78.

Yıldırım, Y., ve Şahin, S. (2019). Elit güreşçilerin doping ve ergojenik yardım hakkındaki bilgi ve kullanma düzeylerinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 187—204.

Gündoğdu, C., Çelebi, E., ve Beyazçiçek, Ö. (2017). Triatlon atletlerinin doping ve anti-doping konusundaki görüşlerinin belirlenmesi. *Konuralp Tıp Dergisi*, 9, 63–9. DOI: 10.18521/kt.280117.

Kürkçü, R., Can, S., ve Durukan, E. (2009). Farklı branşlardaki üniversiteli sporcuların ergojenik yardımcıları konusundaki bilgi ve yararlanma düzeylerinin araştırılması. *NWSA: Sports Sciences*, 4(3), 198-209.

Nieper, A. (2005). Nutritional supplement practices in UK junior national track and field athletes. *Br J Sports Med*, 39(9), 645–649. DOI: 10.1136/bjism.2004.015842

Öztürk, E.G., Suveren, S., ve Çolakoğlu, T. (2012). Türkiye’de doping, sporcuların doping bilgi düzeylerinin ölçülmesi (Hentbol örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 249-260.

Sanchez, J.M., Zandonai, T. & Diaz, M.Z. (2019). Attitudes, beliefs and knowledge related to doping in different categories of football players. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 22(9), 981–986. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jsams.2019.05.010>.

Sinan, M.F., Koşar, S.N., ve Demirel, A.H. (2006). Vücut geliştirme sporcularının doping ve ergojenik madde kullanım eğilimleri. *9.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*. Muğla: Nobel Yayın Dağıtım.

Striegel, H., Vollkommer, G., & Dickhuth, H. (2002). Combating drug use in competitive sports. An analysis from the athletes’ perspective. *J Sports Med Phys Fitness*, 42(3), 354–359.

Şirin, E.F. (2001). *Bireysel ve takım sporlarında yer alan sporcuların doping hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Konya.

Ünal, M., ve Durişehvar, Ü. (2003). Sporda doping kullanımı derlemeler. *İst. Tıp Fak. Mecmuası*, 66(3), 189-198.

Yalçın, İ., Çalık, F., Ece, C., Geri, S., Şeker, R., & Yalçın, S. (2019). Knowledge levels and preference reasons regarding the doping of U23 Turkish National Team athletes. *Progress in Nutrition*, 21(2), 391-397. DOI: 10.23751/pn.v21i2.8396.

Yıldırım, Y., Arabacı, R., Topcu, H., & Vardar, T. (2019). The relationship between some physical fitness characteristics and body composition of elite wrestlers. *Int. J. Phys. Ed. Fit. Sports*, 8(1), 25-32. DOI: <https://doi.org/10.26524/ijpefs1913>.

Yoncalık, O., ve Gündoğdu, C. (2007). Sporda ahlaki bir sorun olarak doping. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 6(1),128-134.

Yoon, J. (2002). Physiological profiles of elite senior wrestlers. *Sports Medicine*, 32(4), 225-233. DOI: 10.2165/00007256-200232040-00002.

Yücesir, İ. (2004). Doping suçu; doping madde ve yöntemleri. T. Atasü (Ed.), *Doping ve Futbolda Performans Arttırma Yöntemleri* içinde (41-42). İstanbul: Form Reklam Hizmetleri.



Bu eser [Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.